

ks. Piotr Kroczek

 <https://orcid.org/0000-0002-6872-2953>

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

 <https://ror.org/0583g9182>

 <https://doi.org/10.15633/9788383700755.12>

Ochrona danych osobowych i dóbr osobistych

We współczesnym społeczeństwie, a także we współczesnym Kościele katolickim w Polsce, problematyka danych osobowych i dóbr osobistych jest bardzo ważna. Podkreśla się bowiem powszechnie znaczenie jednostki (*verba legis*: osoby fizycznej¹) i konieczność jej ochrony w wymienionych obszarach.

W Kościele regulacje dotyczące ochrony danych osobowych i ochrony dóbr osobistych nie mogą być odbierane jako utrudnienia lub przeszkody w procesach prowadzonych na podstawie prawa kanonicznego, w tym procesach związanych z wymierzaniem sprawiedliwości czy ochroną małoletnich². Wynika to choćby z tego, że dzia-

1 Por. tytuł Dekretu ogólnego w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski z 2018 roku; por. tytuł Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) 2016/679 z 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

2 Por. R. Czarnowicz, P. Kroczek, *Ochrona danych osobowych w postępowaniu kościelnym dotyczącym wykorzystywania seksualnego małoletnich*, [w:] *Wykorzystywanie*

łania podejmowane na rzecz sprawiedliwości i ochrony małoletnich oraz ochrony danych osobowych i dóbr osobistych (w ujęciu kanonicznym) mają tę samą aksjomatyczną podstawę. Leży ona w przyrodzonej i nadprzyrodzonej godności człowieka³.

Należy teraz przedstawić bliżej kwestie terminologiczne związane z danymi osobowymi oraz dobrami osobistymi (w ujęciu kanonicznym i cywilnym) oraz wskazać podstawy prawne mogące być użyte do ich ochrony.

Gdy chodzi o wyrażenie z prawa kanonicznego „dane osobowe”, to jest ono bardzo pojemne. Oznacza ono bowiem „informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej (osobie, której dane dotyczą); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej” (art. 5 pkt 1 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku⁴)⁵.

seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne. Część III, red. M. Cholewa, P. Studnicki, Kraków 2022, s. 121.

- 3 Por. M. Chojara-Sobiecka, P. Kroczek, *Personal Data Protection as an Expression of Personalism*, „Philosophy and Canon Law” 7 (2021) nr 2, s. 1–9. Nota bene, podobnie jest w prawie polskim, gdzie za podstawę istnienia dóbr osobistych uważa się przyrzoną i niezbywalną godność człowieka, por. art. 30 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm. i sprostowaniem.
- 4 Konferencja Episkopatu Polski, Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 roku, podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 KPK, w związku z art. 18 Statutu Konferencji Episkopatu Polski, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 roku, „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 2018 nr 30, s. 31–54.
- 5 Szeroko o tym: P. Kroczek, P. Skonieczny, *Ochrona danych osobowych w Kościele katolickim. Komentarz do Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele*

Dochodzenie praw z tytułu naruszenia dóbr osobistych na forum Kościoła następuje na podstawie przepisów ogólnych, czyli np. kan. 128 i kan. 1729–1731. Należy zauważyć, że w Dekrecie regulującym przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku obecnie nie ma już przepisów karnych. Wynika to z tego, że wraz z wejściem w życie nowej Księgi VI KPK z 1983 roku, co nastąpiło 8 grudnia 2021 roku, przepisy karne dekretu przestały obowiązywać. Dlatego też karna ochrona danych osobowych odbywać się musi przez zastosowanie prawa karnego kodeksowego lub przepisów z innych ustaw kościelnych.

Definicja danych osobowych w prawie świeckim, zawarta w art. 4 pkt 1 RODO⁶, brzmi tak samo jak definicja już przywołana.

Dochodzenie praw związanych z ochroną danych może nastąpić na podstawie samego RODO – art. 82: „Każda osoba, która poniosła szkodę majątkową lub niemajątkową w wyniku naruszenia niniejszego rozporządzenia, ma prawo uzyskać od administratora lub podmiotu przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę”. Zastosowanie mogą mieć także przepisy odpowiednie świeckie przepisy prawa karnego lub cywilnego.

Jeżeli chodzi o „dobra osobiste” w ujęciu kanonicznym to KPK wymienia dobra osobiste w kan. 220. Są to dobre imię (*bona fama*) oraz intymność (prywatność). Inne przepisy chroniące dobre imię to np.: kan. 1048, kan. 1352 § 2, kan. 1361 § 3, kan. 1455 § 3, kan. 1548 § 2 n. 2 i kan. 1717 § 2.

Ochrona dóbr osobistych podlega prawu kanonicznemu kar-nemu, np. kan. 1390 § 2, a także może być dochodzona w innym

katolickim z 2018 roku, t. 2, część 3: *Zagadnienia ogólne. Artykuły 1–5*, Kraków 2022, s. 75–96.

6 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz.Urz. UE L 119/1 z 2016 roku.

postępowaniu kanonicznym⁷. Możliwe jest, aby dóbr osobistych w ujęciu kanonicznym dochodzić przed sądem kościelnym w trybie *causae iurium*, czyli na podstawie kan. 220 i w związku z kan. 128, kan. 1290 i kan. 22 w związku z art. 23 i 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2023 roku, poz. 1610).

W ujęciu cywilnym „dobra osobiste” są ściśle związane z osobą ludzką. Są to takie dobra, które odnoszą się do cielesnej lub duchowej natury człowieka⁸. W art. 23 kc ustawodawca zalicza *expressis verbis* do dóbr osobistych: zdrowie, wolność, cześć, swobodę sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnicę korespondencji, nietykliwość mieszkania, twórczość naukową, artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską. To nie jest lista wyczerpująca. Zarówno orzecznictwo, jak i nauka prawa definiują nowe formy dóbr osobistych⁹.

Dobra osobiste są chronione m.in. przez art. 47 Konstytucji RP, art. 16 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych z dnia 19 grudnia 1966 roku¹⁰, czy art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹¹. Dobra osobiste chroni także prawo cywilne. Kodeks cywilny w art. 24 § 1 zawiera środki ochrony dóbr osobistych. Należą do nich: żądanie zaniechania działania, które zagraża tym dobrom, a w razie dokonanego ich naruszenia – usunięcie skutków naruszenia, żądanie zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Te środki ochrony mogą być skierowane przeciwko osobom

7 Por. pkt 4: Nadzór nad stosowaniem przepisów o ochronie danych osobowych w Kościele i ochroną dóbr osobistych.

8 J. Panowicz-Lipska, *Art. 23, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. M. Gutowski, Warszawa 2016, Legalis.

9 M. Pazdan, *Art. 23, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz do art. 1–449*, t. I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2013, Legalis.

10 Dz.U. z 1977 roku Nr 38, poz. 167.

11 Konwencja ta została sporządzona w Rzymie 4 listopada 1950 roku oraz zmieniona przez Protokoły. Data ratyfikacji przez Polskę: 15 grudnia 1992 roku. Data wejścia w życie w stosunku do Polski: 19 stycznia 1993 roku, Dz.U. z 1993 roku Nr 61, poz. 284.

fizycznym lub osobom prawnym¹². Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych, tj. art. 361–361 oraz art. 415 i nast. kc (por. art. 24 § 2 kc).

1. Zasady teologiczne ochrony danych osobowych

Przechodząc do kolejnego punktu rozważań, trzeba zauważyć, że całe działania Kościoła będą mieć podstawy teologiczne. Pomagają one sformułować zasady teologiczne ochrony danych osobowych¹³. Poprzez termin „zasady” rozumieć należy meta normy, czyli normy wyższego rzędu odnoszące się do obszaru działania Kościoła. Mają one zastosowanie samodzielnie lub łącznie z innymi normami wynikającymi wprost z przepisów prawa.

W kanonicznej literaturze przedmiotu wskazuje się, że zasady teologiczne ochrony danych osobowych można wyprowadzić z *Katechizmu Kościoła katolickiego* (nr 2488–2492, 2510 i 2511)¹⁴ oraz *Kompendium nauki społecznej Kościoła* (nr 416, 2)¹⁵.

Poniższe zasady mogą mieć *mutatis mutandis* zastosowanie do dóbr osobistych w ujęciu kanonicznym.

12 Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne. Część ogólna*, Warszawa 2015, nb. 387.

13 P. Krocze, P. Skonieczny, *Ochrona danych osobowych w Kościele katolickim. Komentarz do Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim z 2018 roku*, t. 1, cz. 1: *Kwestie wstępne*, cz. 2: *Preambuła*, Kraków 2022, s. 79–82 (*Annales Canonici. Monographiae*, 9).

14 Por. F. Kalde, *Kirchlicher Datenschutz*, [w:] *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, Hrsg. J. Listl, H. Schmitz, Regensburg 1999, s. 1232, przyp. z.

15 Por. Papieska Rada iustitiae et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, przekł. D. Chodyniecki, A. Dalach, J. Nowak, red. J. Kupny, Kielce 2005, s. 272.

1.1. Zasada I: Prawo lub obowiązek do ujawniania prawdy nie są bezwzględne

Ujawnienie prawdy (niezależnie czy realizowane jako prawo lub obowiązek) nigdy nie może naruszać ewangelicznej zasady miłości bliźniego.

1.2. Zasada II: Do oceny prośby o ujawnienie informacji należy stosować określone kryteria

Kryteriami dokonania oceny prośby o ujawnienie informacji są m.in. dobro i bezpieczeństwo (fizyczne i duchowe) drugiego człowieka, poszanowanie życia prywatnego, dobro wspólne, niebezpieczeństwo wywołania zgorzelenia.

1.3. Zasada III: Nieujawnianie informacji osobie nieuprawnionej

Osoba nieuprawniona nie może nigdy uzyskać informacji. W razie prośby o ujawnienie informacji wystosowanej przez osobę nieuprawnioną należy ją powiadomić o powodach odmowy.

1.4. Zasada IV: Tajemnica spowiedzi jest nienaruszalna

Tajemnica spowiedzi nie może być zdradzona w żadnym wypadku. Ochrona tej tajemnicy jest absolutna i nie zna wyjątków w prawie kanonicznym (kan. 983 § 1).

1.5. Zasada V: Ochronie podlega tajemnica zawodowa w tym tajemnica duszpasterska

Ujawnienie informacji objętych tajemnicą zawodową jest dopuszczalne tylko w sytuacjach nadzwyczajnych, kiedy, przykładowo, zachowanie tajemnicy zawodowej mogłoby spowodować poważną szkodę lub krzywdę.

1.6. Zasada VI: Ujawnienie informacji wymaga ważnej i proporcjonalnej przyczyny, jeżeli jej ujawnienie może wyrządzić szkodę lub krzywdę

Jeżeli ujawnienie informacji może przynieść osobie fizycznej lub wspólnocie szkodę lub krzywdę, to informacja nie może być ujawniana bez poważnej i proporcjonalnej przyczyny ujawnienia.

1.7. Zasada VII: Zawsze należy zachować słuszną dyskrecję

Nie wolno ingerować w prywatność, także osób publicznych. Istnieje konieczność zachowania właściwej proporcji między prawem do informacji a szacunkiem dla praw jednostek.

2. Ochrona danych osobowych i dóbr osobistych na przykładach

Po podaniu teorii, czym są dane osobowe i dobra osobiste, oraz wskazaniu podstawowych podstaw i zasad ich ochrony, trzeba teraz przejść do kwestii praktycznych. W tej części zostanie pokazane to, jak trzeba chronić dane i dobra osobiste¹⁶.

2.1. Obowiązek zachowania tajemnicy

List Apostolski papieża Franciszka motu proprio *Vos estis lux mundi* z 7 maja 2019 roku nakazuje w art. 2 § 2, aby informacje uzyskane w ramach kanonicznej procedury karnej, a więc także dane osobowe, były „chronione i przetwarzane w sposób gwarantujący ich bezpieczeństwo, integralność i poufność zgodnie z kan. 471 nr 2”. Przywołany kan. 471 nr 2 reguluje kwestię „zachowania tajemnicy” w zakresie i sposobie określonym prawem.

Dodatkowo art. 5 § 2 motu proprio *Vos estis lux mundi* stanowi, że „Należy chronić wizerunek i sferę prywatną zaangażowanych osób, jak również poufność danych osobowych”. Zakres przedmiotowy (a) pojęcia sfery prywatnej i (b) danych osobowych

16 Por. R. Czarnowicz, P. Kroczyk, *Ochrona danych osobowych w postępowaniu kościelnym...*, dz. cyt., s. 129–141.

częściowo się pokrywają. Należy uznać, że dane osobowe wchodzą także w obręb sfery prywatności człowieka. Z tego względu należy przywołać jeszcze kan. 220. Osoby zaangażowane w procedury regulowane w motu proprio *Vos estis lux mundi* – oprócz obowiązków określonych tymi przepisami – mają obowiązek zachowania tajemnicy w zakresie przedmiotowo objętym Dekretem regulującym przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku.

2.2. Informacja o możliwym przestępstwie (*notitia criminis*)

Często pojawiają się sytuacje, w których biskup diecezjalny (lub zrównany z nim w prawie) w sprawach *de sexto* otrzymuje zgłoszenie o możliwym przestępstwie (*notitia criminis*) osobiście lub otrzymuje takie zgłoszenie inna osoba niż delegat biskupa wyznaczony przez biskupa do przyjmowania takich spraw, np. rzecznik prasowy diecezji, kanclerz kurii itd. Przewidując takie sytuacje, należy w system ochrony danych osobowych w diecezji włączyć i wdrożyć procedurę, dzięki której:

- (1) informacje, w tym dane osobowe np. ofiary i sprawcy czy świadków dotarły w sposób pewny do osób mających tymi sprawami się *ex officio* zajmować;
- (2) informacja była przekazana z zachowaniem integralności, czyli tak, by niczego nie dodano ani nie ujęto;
- (3) dostęp do przekazywanych informacji miały jedynie osoby, które są upoważnione do przetwarzania danych osobowych oraz zobowiązane do zachowania tajemnicy.

2.3. Dochodzenie wstępne

Kluczowym przepisem dla przetwarzania danych i ochrony dóbr osobistych w dochodzeniu wstępnym w zakresie prawa karnego, czyli po powzięciu przez ordynariusza przynajmniej prawdopodobnej wiadomości o przestępstwie, jest kan. 1717. W § 1 tego kanonu wskazuje się, że ordynariusz osobiście lub przez inną odpowiednią osobę musi ostrożnie zbadać: (1) fakty, (2) okoliczności oraz

(3) poczytalność ewentualnego sprawcy. Przepis ten wyznacza więc cel procesu przetwarzania danych osobowych osoby zawiadamiającej o ewentualnym przestępstwie, świadków oraz osób pokrzywdzonych, a także dane sprawcy. Ten przepis, będąc w związku z innymi przepisami dotyczącymi władzy w Kościele, jest podstawą przetwarzania danych. Dodać trzeba, że w dokumencie zatytułowanym *Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis* z 2010 roku nakazano, by za każdym razem, gdy ordynariusz otrzymuje wiadomość, przynajmniej prawdopodobną, o najcięższym przestępstwie, w tym przestępstwie przeciw VI przykazaniu Dekalogu popełnionym przez duchownego z osobą poniżej 18. roku życia (art. 16 *Normae processuales* oraz art. 6 § 1 nr 1 *Normae substantiales*), ma on obowiązek przeprowadzić wstępne dochodzenie i powiadomić o tym Dykasterię Nauki Wiary.

Powyższe oznacza, że w dochodzeniu wstępnym można wskazać jako podstawę przetwarzania danych głównie: (1) obowiązek prawny administratora, np. diecezji (art. 7 ust. 1 pkt 3 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku); (2) wykonywanie zadania realizowanego w interesie publicznym (art. 7 ust. 1 pkt 5 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku), względnie nawet przetwarzanie może odbywać się na podstawie ochrony żywotnych interesów osoby (art. 7 ust. 1 pkt 4 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku).

Dodatkowo, kierując się kan. 1717 § 2, należy zadbać o ochronę dobrego imienia także innych osób zaangażowanych w procesie.

2.4. Obowiązek informacyjny

W momencie pozyskiwania danych osobowych na potrzeby postępowania wstępnego i postępowania właściwego należy zrealizować obowiązek informacyjny (art. 8 i 9 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku), czyli zazwyczaj wobec zawiadamiającego, świadków i oskarżonego. Dekret ten w art. 9 ust. 1 stanowi, że „jeżeli danych osobowych nie pozyskano od osoby, której

dane dotyczą to osobie, której dane dotyczą, należy podać informacje wskazane w art. 8 ust. 1 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku oraz informacje o źródle pochodzenia danych. Należy przekazać te informacje w rozsądnym terminie po uzyskaniu danych osobowych, nie później niż w ciągu jednego miesiąca, biorąc pod uwagę kontekst przetwarzania tych danych. Obowiązek, o którym mowa, nie musi być spełniony, gdy m.in.: (1) osoba, której dane dotyczą, dysponuje już informacjami objętymi obowiązkiem; (2) pozyskiwanie lub ujawnianie danych osobowych jest wyraźnie uregulowane prawem (art. 9 ust. 2 pkt 1 i 3 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku).

2.5. Właściwe postępowanie

Tok właściwego postępowania karnego odbywać się ma zgodnie z przepisami, które są wyznaczone przez obowiązki podmiotów kościelnych w tym zakresie. Oznacza to, że dane osobowe (np. ofiary, podejrzanego, świadków) będą przetwarzane głównie na podstawie przesłanek: (1) obowiązku wypełnienia nakazu prawa przez administratora (art. 7 ust. 1 pkt 3 Dekretu), (2) niezbędności przetwarzania do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym (art. 7 ust. 1 pkt 5 Dekretu) oraz (3) w ramach sprawowania władzy publicznej przez administratora (art. 7 ust. 1 pkt 5 Dekretu).

W czasie właściwego postępowania kanonicznego trzeba zwrócić uwagę na kilka kwestii.

Po pierwsze, powinna istnieć wewnętrzna dokumentacja dotycząca ochrony danych, która ma być przestrzegana przez wszystkie osoby zaangażowane we właściwe postępowanie. Wskazać można tu przykładowo: (1) politykę ochrony danych, (2) rejestr czynności, (3) analizę ryzyka dla każdego procesu przetwarzania danych ujętego w rejestrze czynności przetwarzania administratora. Dokumentacja ta powinna być aktualizowana.

Po drugie, wszystkie osoby upoważnione do przetwarzania danych, w tym pracownicy sądu i osoby wspomagające administratora

(diecezję, zakon), powinny znać i stosować regulacje dotyczące ochrony danych oraz przejść stosowane szkolenie. Zaznajomienie z procedurami i fakt odbycia szkolenia powinien zostać udokumentowany.

Po trzecie, podczas postępowania, gdy na to pozwala lub nakazuje to prawo, dokumenty mogą być udostępniane różnym osobom, np. obrońcom, biegłym sporządzającym ekspertyzy. Wówczas konieczne jest ścisłe reglamentowanie i monitorowanie dostępu do tych dokumentów.

Po czwarte, istnieje obowiązek zapewnienia bezpiecznego przechowywania akt. Powinny one znajdować się w miejscu odpowiednio zabezpieczonym, a następnie w archiwum tajnym (por. kan. 489 § 1).

Po piąte, celowa jest ścisła współpraca administratora z inspektorem ochrony danych zarówno przy tworzeniu dokumentacji, jej aktualizacji, jak i jej stosowania.

2.6. Upublicznienie oskarżenia, wyroku i innych informacji

Innym obszarem, w którym ochrona danych i ochrona dóbr osobistych ma zastosowanie, to sprawa ujawnienia faktu lub treści oskarżenia, danych podejrzanego lub oskarżonego, czy też podanie wyroku do wiadomości wiernych (np. parafian) lub do wiadomości publicznej, czyli pozakościelnej. Trzeba zacząć od stwierdzenia, że w Kościele nie ma jasno określonych prawnych przesłanek informowania o tych kwestiach. Jest to dotkliwa luka w systemie prawa kanonicznego, która wymaga uzupełnienia w drodze czynności ustawodawczej. Stan ten oznacza, że formą legalizacji upublicznienia takich informacji jest, jak się wydaje, nakaz takiego działania zawarty w wyroku, dekrete stwierdzającym karę lub w innym zarządzeniu kompetentnej władzy kościelnej, zawsze z zachowaniem zasad teologicznych wskazanych powyżej.

Należy podkreślić, że ujawnienie danych osobowych sprawy, szczególnie w kontekście mediów społecznościowych i internetu, jest bardzo bolesne dla niego, ponieważ może skutkować nieustannym piętnowaniem przez długi czas. To może również znacznie obciążyć jego rodzinę.

W przypadkach, gdy do Kościelnego Inspektora Ochrony Danych zwracają się biskupi lub wyżsi przełożeni z prośbą o opinie lub wskazówki dotyczące publikacji przedmiotowych informacji, proponowana jest następująca praktyka. Publikacja danych osobowych związanych np. z aktami oskarżenia i wyrokami musi spełniać szereg warunków. Po pierwsze, powinna być niezbędna ze względu na spodziewane pozytywne konsekwencje (np. wśród wiernych, w społeczeństwie) lub z innych istotnych powodów. Po drugie, musi być zarządzona w wyroku przez sąd lub nakazana pisemnie przez ordynariusza. Po trzecie, informowanie powinno być przeprowadzone w sposób określony i zatwierdzony przez ordynariusza albo sąd oraz musi odbywać się pod jego nadzorem – dotyczy to przede wszystkim formy, miejsca i czasu publikacji. Po czwarte, publikacja nie może naruszać interesu pokrzywdzonego lub prowadzić do jego powtórnej wiktymizacji. Do tych kluczowych przesłanek można dodawać i inne.

2.7. Przekazanie akt do Dykasterii Nauki Wiary

Zagadnienie przekazania danych osobowych poza granice Polski jest problemem skomplikowanym¹⁷. W omawianym kontekście stosowania ochrony danych najczęściej będzie chodzić o sytuację, w której dochodzenie wstępne zakończone zostanie dekretem ordynariusza. Uwierzytelniony odpis akt powinien być przesyłany wraz z *votum* ordynariusza do Dykasterii Nauki Wiary¹⁸.

Przesyłanie danych osobowych poza granice Polski zawsze podlega przepisom polskiego dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku. Zgodnie z jego zasadami administrator danych nie może przekazać informacji poza terytorium Polski, jeżeli nie ma podstawy prawnej do tej czynności przetwarzania. Jako przesłankę

17 Szeroko o tym zagadnieniu: P. Kroczek, *Przetwarzanie danych osobowych przez podmioty Kościoła katolickiego w Polsce. Transfer pomiędzy państwami*, Kraków 2020.

18 Congregatio pro Doctrina Fidei, *Normae de gravioribus delictis*, 21.05.2010, „Acta Apostolicae Sedis” 102 (2010), s. 419–434.

legalizacyjną w tym przypadku można wskazać powinność wypełnienia obowiązku wynikającego z prawa (art. 7 ust. 1 pkt 3 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku), czyli nakaz wysłania akt, tak jak to wyżej wskazano.

Dodać trzeba, że przesłanie tych danych poza granice Polski, nawet w ramach czysto kościelnej procedury, nie powoduje wyłączenia stosowania RODO. Stolica Apostolska jest podmiotem prawa międzynarodowego¹⁹ i państwem trzecim w rozumieniu prawa dotyczącego ochrony danych UE. Oznacza to, że mechanizmy z RODO (art. 45–49) mają zastosowanie. Stolica Apostolska obecnie stara o status państwa bezpiecznego, który byłby objęty mechanizmem z art. 45 RODO. Uzyskanie takiego statusu znacznie uprościłoby sprawę przekazywania danych na gruncie prawa świeckiego.

2.8. Publikacja wyników badań

Publikacja raportów, czyli wyników badań nad zjawiskiem pedofilii w Kościele i sposobami podejścia do tego zjawiska w minionych latach w Kościele jest co do zasady jawna. To wymusza szczególne uwzględnienie praw osób, których bezpośrednio lub pośrednio dotyczą te badania. Osiągnięcie celów stawianych przed badaniem i jego publikacją nie może godzić w podstawowe prawa osób. „Cel [bowiem] nie uświęca środków” (*Katechizm Kościoła katolickiego*, 1753) i działania *per fas et nefas*.

Oznacza to, że zawsze należy przestrzegać kluczowych zasad rządzących w Kościele postępowaniem w tych i podobnych sprawach. Chodzi o zasady teologiczne wskazane w pkt 1 artykułu, a także i inne, mające źródło w prawie Bożym.

Pierwsza z tych dodatkowych zasad zapewnia prawo do obrony, włączając w to możliwość riposty lub konfrontacji. Nawet sam Pan

19 R. J. Araujo, *The International Personality and Sovereignty of the Holy See*, „Catholic University Law Review” 50 (2001), s. 359.

Bóg wysłuchał Adama i Ewę przed ich wygnaniem z ogrodu Eden (Rdz 3, 8–24).

Druga zasada nakazuje ochronę prywatności (intymności) osób włączonych w jakikolwiek sposób w badane sprawy oraz ochronę ich dobrego imienia (*bona fama*). Oznacza to, że jedynie w sytuacjach kanoniczne i prawnie (chodzi o prawo świeckie) pewnych i jasnych można publikować dane osobowe²⁰. Przestrzeganie tej zasady jest wymagane, m.in. w celu ochrony ofiar przez wtórną wiktymizacją. Tej ochronie podlegają także oskarżeni czy nawet skazani prawomocnie przestępcy. Przykładowo, by zrealizować tę zasadę, w *Raporcie dublińskim*²¹ zastosowano pseudominizację. Tożsamość niektórych duchownych, przeciwko którym wniesiono zarzuty, nie została ujawniona nawet twórcom raportu.

3. Nadzór nad stosowaniem przepisów o ochronie danych osobowych w Kościele i ochroną dóbr osobistych

Organem nadzorczym nad stosowaniem przepisów o ochronie danych osobowych w Kościele katolickim w Polsce jest Kościelny Inspektor Ochrony Danych. Zgodnie z Dekretem regulującym przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku istnieją pewne ograniczenie w zakresie kompetencji Kościelnego Inspektora Ochrony Danych w tym obszarze. W art. 37 ust. 3 przywołanego dekretu postanowiono, że Kościelny Inspektor Ochrony Danych „nie może

20 Por. Pflichtverletzungen von Diözesanverantwortlichen des Erzbistums Köln im Umgang mit Fällen sexuellen Missbrauchs von Minderjährigen und Schutzbedürftigen durch Kleriker oder sonstige pastorale Mitarbeitende des Erzbistums Köln im Zeitraum von 1975 bis 2018, s. 849–850, <https://mam.erzbistum-koeln.de/m/2f-ce82a0f87ee070/original/Gutachten-Pflichtverletzungen-von-Diozesanverantwortlichen-im-Erzbistum-Koln-im-Umgang-mit-Fallen-sexuellen-Missbrauchs-zwischen-1975-und-2018.pdf> (dostęp: 12.10.2021).

21 Commission of Investigation, *Report into the Catholic Archdiocese of Dublin*, July 2009, s. 7–27, <https://www.justice.ie/en/JELR/Pages/PB09000504> (dostęp: 12.10.2021).

monitorować ani ingerować w przetwarzanie danych dokonywane przez sądy w ramach sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości”. Są to więc wszystkie procesy przetwarzania danych osobowych związane z orzekaniem przez te podmioty kościelne w sprawach będących w jurysdykcji kościelnej, niezależnie od prawa, które jest stosowane.

Ograniczenie zakresu kompetencji Kościelnego Inspektora Ochrony Danych we wskazanym obszarze nie implikuje w żadnym razie, że podmioty operujące w tej dziedzinie są zwolnione z obowiązku przestrzegania kościelnych przepisów dotyczących ochrony danych osobowych. W rzeczywistości ustawodawca kościelny, mając świadomość specyfiki rozstrzygania spraw przez sądy kościelne, uwzględnił hierarchiczną strukturę Kościoła katolickiego i wyznaczył biskupów diecezjalnych jako osoby uprawnione do czynności nadzorczych (kan. 392 § 1, art. 40 ust. 1 Dekretu regulującego przetwarzanie danych osobowych z 2018 roku). Oznacza to, że ochrona prywatności, danych osobowych, dóbr osobistych w obszarze działania Kościoła, zarówno w procesach sądowych (np. karnych) podlega władzy biskupa diecezjalnego i może być przez niego nadzorowana²².

Podsumowanie

Ochrona prywatności i dóbr osobistych jednostki oraz ochrona małoletnich i wymierzanie sprawiedliwości, stanowią nierozdzielnie powiązane obszary. Działanie w tych obszarach podmiotów kościelnych musi mieć na celu zachowanie szacunku dla każdego człowieka oraz promowanie jego godności. W tym celu osoby zaangażowane w te działania powinny przestrzegać przepisów lub ogólnych zasad.

22 R. Czarnowicz, P. KroczeK, *Ochrona danych osobowych w postępowaniu kościelnym...*, dz. cyt., s. 127–129.

Literatura przedmiotu

- Chojara-Sobiecka M., Kroczek P., *O możliwości wprowadzenia do polskiego systemu prawnego ochrony (kanonicznej) tajemnicy duszpasterskiej*, „Prawo Kanoniczne” 61 (2018) nr 4, s. 41–60.
- Czarnowicz R., Kroczek P., *Ochrona danych osobowych w postępowaniu kościelnym dotyczącym wykorzystywania seksualnego małoletnich*, [w:] *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne. Część III*, red. M. Cholewa, P. Studnicki, Kraków 2022, s. 121–146.
- Kroczek P., *Przetwarzanie danych osobowych przez podmioty Kościoła katolickiego w Polsce. Transfer pomiędzy państwami*, Kraków 2020.
- Kroczek P., Skonieczny P., *Ochrona danych osobowych w Kościele katolickim. Komentarz do Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim z 2018 roku*, t. 1, cz. 1: *Kwestie wstępne*, cz. 2: *Preambuła*, Kraków 2022.
- Kroczek P., Skonieczny P., *Ochrona danych osobowych w Kościele katolickim. Komentarz do Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim z 2018 roku*, t. 2, cz. 3: *Zagadnienia ogólne. Artykuły 1–5*, Kraków 2022.
- Kroczek P., *Trudności w dochodzeniu do prawdy w sprawach dotyczących wykorzystania seksualnego w procesach kościelnych*, [w:] *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne. Część I*, red. M. Cholewa, P. Studnicki, Kraków 2021, s. 211–237.
- Skonieczny P., *Pojęcie dobrego imienia (bona fama) w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku Jana Pawła II na podstawie kan. 220*, „Prawo Kanoniczne” 52 (2009) s. 59–84.

Abstrakt

Ochrona danych osobowych i dóbr osobistych

Rozdział ks. Piotra Krocza omawia znaczenie ochrony danych osobowych i dóbr osobistych we współczesnym społeczeństwie oraz w Kościele katolickim w Polsce, wskazując na konieczność silnej ochrony osoby fizycznej także w kontekście postępowań kanonicznych dotyczących wymierzania sprawiedliwości i ochrony małoletnich. Autor podkreśla, że regulacje w tym zakresie nie mogą być traktowane jako przeszkoda, ponieważ działania na rzecz sprawiedliwości, ochrony małoletnich oraz ochrony danych i dóbr osobistych mają wspólną aksjomatyczną podstawę w przyrodzonej i nadprzyrodzonej godności człowieka, uznawanej również w prawie polskim. Rozdział wyjaśnia kluczowe pojęcia dotyczące danych osobowych i dóbr osobistych w ujęciu kanonicznym i cywilnym, odwołując się m.in. do Dekretu ogólnego KEP z 2018 roku oraz RODO, a także wskazuje podstawy prawne, które mogą być wykorzystane do ich skutecznej ochrony w praktyce kościelnej.

Słowa kluczowe: dane osobowe, dobra osobiste, prawo kanoniczne, godność osoby, RODO, dekret o ochronie danych z 2018

Abstract

Protection of personal data and personal rights

Fr. Piotr Krocze's chapter analyses the importance of protecting personal data and personal rights in contemporary society and in the Catholic Church in Poland, stressing the need for strong safeguards for the natural person also within canonical procedures concerning the administration of justice and the protection of minors.

He argues that such regulations must not be perceived as obstacles, since efforts to ensure justice, safeguard minors, and protect personal data and personal rights share the same axiomatic foundation in the innate and supernatural dignity of the human person, a principle likewise recognised in Polish law. The chapter clarifies key notions related to personal data and personal rights in both canonical and civil perspectives, referring, among others, to the 2018 General Decree of the Polish Bishops' Conference and GDPR, and identifies legal bases that can be used to ensure their effective protection in the Church's practical activity.

Keywords: personal data, personal rights, canon law, human dignity, GDPR, Data Protection Decree of 2018

KS. PROF. DR HAB. PIOTR KROCZEK – kapłan Diecezji Bielsko-Żywieckiej, doktor habilitowany nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, profesor nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne (2020) oraz doktor nauk teologicznych (2017) i doktor filozofii (2022). Kierownik Katedry Norm Ogólnych i Teorii Prawa na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Od 2018 roku powołany na stanowisko Kościelnego Inspektora Danych Osobowych przy Konferencji Episkopatu Polski; wiceprezes Polskiego Towarzystwa Teologicznego, członek Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego; od 2019 roku członek Rady Doskonałości Naukowej. Kierownik interdyscyplinarnych projektów badawczych finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki oscylujących wokół tematyki wspólnej dla Państwa i Kościoła: *Klauzule generalne w prawie kościołów i związków wyznaniowych posiadających uregulowany przez ustawy stosunek z Rzeczpospolitą Polską* (Opus 7) i *Diagnoza kondycji współczesnej rodziny poprzez pryzmat procesu orzekania nieważności małżeństwa* (Opus 17). Autor wielu publikacji naukowych o szerokim spektrum badań: *The Art of Legislation. The Principles of Lawgiving in the Church*, Kraków 2012; *Wychowanie. Optyka prawa polskiego i prawa kanonicznego*, Kraków 2013; *Parafia w optyce katolickiej i luterańskiej. Studium*

teologiczno-prawne, Kraków 2017; *Prawo wewnętrzne związków wyznaniowych w perspektywie organów władzy publicznej. Klauzule generalne*, Kraków 2017; *Przetwarzanie danych osobowych przez podmioty Kościoła katolickiego w Polsce: transfer pomiędzy państwami*, Kraków 2020.